

■ Pilkkanauru journalismin menetelmänä

Peilaajan mieliohjelmia tv:ssä on jo pitkään ollut *Yhden illan pysäkki*. Siinä on yleensä nähty nautittava keskustelu kahden henkilön välillä, yritys niin eritellä kuin ymmärtää haastateltavaa ja hänen edustamaansa asiaa. Oudosti pomppasi normaalityypisistä huhtikuun alkupuolella nähty Eero Silvastin tekemä ohjelma. Niin oikeassa kuin hänen haastateltavansa Ele Aleniuksen pitkästä monissa Neuvostoliittoa koskeissa asioissa olikin, mautonta ja vastenmielistä oli nähdä häntä nuoltavan ja jumaloitavan, kuulla miten hän on yksi ihmiskunnan suurista ajattelijoista.

Ohjelman insertissä kuultiin myös luuseria eli Reijo Kalmakurkea. Kun hän ei täysin yhtynyt Aleniuksen ylistykseen, tämä ensin naurahti hämillisesti ja keksi sitten sanoa, että Kalmakurkhan on "taistolainen", joka SKDL:ssä edusti "Neuvostoliiton ääntä". Seurasi Aleniuksen ja Silvastin yhteinen hohtava pilkkanauru.

Peilaaja jäi kuitenkin miettimään, eikö journalistisesti paljon hedelmällisempää olisi ollut kutsua Kalmakurki studioon ja panna hänet keskustelemaan silmästä silmään Aleniuksen kanssa? Tuskin Kalmakurki olisi tätä purrut. Ja eikö juuri nyt, kun Neuvostoliittoa ei enää ole, olisi tärkeää eritellä asiallisesti sen pyrkimyksiä Suomen suhteen? Historiantutkijat tulevat sen lopulta joka tapauksessa tekemään, Aleniukselta ja Silvastilta lupaa kysymättä.

■ Pilkkanaurusta huutavan äänen

Silloin tällöin Suomi nousee uutisotsikoihin maailmalla. Euroihmisiä kun ollaan, kiinnosti *The European* -lehteäkin meikälaisten vaalien alustunnelmat. Oikein kahden toimittajan voimin lehti kävi haistelemassa ilmaa.

Hallituskuvioita pohtivan jutun kinaloksi oli poimittu Karjalan kysymys. Suomalaisista mielipideilmastoa pääsivät siinä edustamaan kaksi tietolähdettä: kansanedustajaksi pyrkinyt Seppo Lehto ja karjalaiset juuret omaava Helsingin Sanomien toimittaja Martti Valkonen.

Juttu sinänsä on hauska esimerkki ei-

utisesta. Se alkaa toteamalla, että "Helsingin pitkään jatkunut kampanja vaatia takaisian Karjalan maakuntaa Venäjältä on saanut uutta tuulta uudelleenlöytyneen itsentunnon ansiosta, kun Suomi on paassyt mukaan EU- junaan". Lehdon ja Valkosen haastattelujen välissä lukijat saavat kuulla että suomalaisista joka toinen haluaa neuvotella asiasta, mutta että johtavat poliitikot välttelevät kysymystä. Jutun loppupuolella kaikki alkaa kääntyä toisin päin, todetaan, että suurimmalle osalle ajatus Karjalan palauttamisesta on omien talousongelmien rinnalla utopiaa ja turhaa haaveilua. Näin syntyy jutun otsikkoon asti yltävä kielikuva: "Lehto's voice remains a lone cry in the wilderness".

Vaikka Peilaaja asuu itse täällä 'korvessa', hänelle ei jutusta synny oikein selkeää kuvaa siitä missä mennään. Kateeksi ei käy eurooppalaista lukijaakaan.

■ On siitä kuvakin

Muistatte varmaan John Wayne Bobbittin. Miten niin ette. Hän oli se, jolta tyttöystävä leikkasi sen. Asiaa puitiin näyttävästi oikeudessa, ennen kuin O.J. valtasi lehtien kärjekiintiöt.

Johnnylle kuuluu muuten hyvää vaan, kertoi taannoin *USA Today* -lehti. Se on ommeltu takaisin paikalleen ja toimii. Täömän lääketieteen ihmeen todistaa elokuva, joka kertoo Johnnyn elämästä. Hän esittää itse pääosaa. Ja käyttää sitä todistettavasti — jutun mukaan ainakin kolme kertaa. Palkkiokin on mojova, miljoonan dollarin verran, kehuu tuottaja. Ohjaaja puolestaan kehuu lääkäreitä, jotka sen korjasivat.

Peilaajan tuttu näki uutisen ja kysyi kiperän kysymyksen. Mistä tietää, ettei sen käyttöä todistavia kohtauksia kuvattu ennen kuin se leikattiin pois. Hetken asiaa mietittyään Peilaaja ja hänen tuttunsa päättävät uskoa tämän lääketieteen ihmeen, jos Johnnylla on sitä käyttäessään kinalossaan tuoreen sanomalehden numero. Sitten voi uskoa. Jos on kuva siis.

■ Johdatusta pääkirjoitusjournalismin teoriaan

Kanavassa (2/95) Jyrki Vesikansa eritteli

Turun Sanomien linjaa Juhani Lepän jouduttua vaikeuksiin. Hän kiisti epäilyn, että maakunnan valtalehti olisi peitellyt kaupunginjohtajan pidätystä tai yllimalkaan suojellut tätä (entistä suosikkiaan?, kysyy ääni Peilaajan sisällä).

Vesikansan mielestä Lepän juttu pysyi TS:ssä suurena aiheena varsin pitkään. Pääkirjoituksia ei kuitenkaan tehty. Tosin kaikki päätoimittajat ja uutisista vastaava toimituspäällikkö kirjoittivat kaikki vuorollaan koluminin aiheesta. Vesikansa jatkaa:

"Kolumnisarja ei kyyristelystä kertonut. Olisiko päätoimittajien sitten pitänyt laatia vielä anonyymi pääkirjoitus? Tiedän kyllä kokemuksesta, että lehdellä voi olla eri kanta kuin pääkirjoituksen laatijalla; jopa vastaava päätoimittaja saattaa henkilökohtaisesti ajatella toisin kuin hän päättää lehensä tekevän, niin jakomieliseltä kuin tämä saataakin tuntua. Lehti on instituutio, jolla on linja, perinteet ja sidosryhmänsä, etenkin lukijat — ei päätoimittajansa leikkikalua."

Peilaajaa Vesikansan juttu masensi. Että päätoimittajakin saa kokea tämän monelle uutistoimittajalle tutun skitsofrenian, tekee mieli sanoa mitä itse ajattelee, mutta pitteet eivät salli. Eikö päätoimittajalla ole edes jotain ovelia keinoja, joilla saada — edes laimennettuna — oma kansansa näkyviin myös pääkirjoituksiin. Eikö Vesikansalla olisi näistä kokemuksista Uuden Suomen vuosiltaan? Kertoisi niistä, Peilaaja toivoo.

■ On sanottu että on käytetty

Väitetään mitä väitetään, tiedotusopin menetelmistä on paras on lähiluku.

Maan suurin sanomalehti julkaisi 14.5. jäkiartikkelin Pysyvään ydinsulkuun. Lukemalla siitä saa irti sen, että ydinsulkusopimuksen viisi allekirjoittajamaata (USA, Venäjä, Britannia, Ranska ja Kiina) ovat kaikki kutakuinkin sidettäviä kavereita, mutta muille ei pitäisi uskoa mitään nallipysyvä vaaralispemppä, jos sitäkään. Lehti jatkaa

"Ydinaseiden omistus on levinnyt maailmassa paljon hitaammin kuin olisi voinut pelätä. Hiroshiman ja Nagasakin jälkeen ydinasetta ei ole käytetty sodassa".

Lähilukevan Peilaajan korvaan tarttuu passiivi. Jos ydinasetta olisi ainoana maana

historiassa käyttänyt Neuvostoliitto, olisiko-
han sen nimi jäänyt — kuin ohimennen —
mainitsematta.

■ Ilkeys, ehtymätön luonnonvara

Ruotsalaiset Jan Ekecrantz ja Tom Olsson
ovat julkaisseet tutkimuksen nimeltä *Det
Redigerade Samhället*. Kannattaa lukea,
sanoo Peilaaja. Herrat ovat eritelleet neljän
maansa sanomalehden etusivuja vuosilta
1910, 1935, 1960 ja 1990.

Tulosten mukaan vielä 85 vuotta sitten
lehti oli aika toimittamaton yhteiskunta, "toi-
mitus" toimi lähinnä postikonttorina, josta
saapuneet tiedot kulkivat latomoon. Vähi-
tellen toimituksen panos on kasvanut. Uusin
kehitysvaihe on tunnetusti näyteik-

kunatyypinen, lukemaan viettävä etusivu.

Jotkut herrojen päätelmistä ovat hurjan
rohkeita perustuakseen vain etusivujen luk-
miseen. Jos Peilaaja olisi ilkeä — mitä hän
ei tietenkään ole — hän sanoisi, että toivoisi
jonkun ystävällisen sielun huomauttaneen
tutkijoille, miten suuri saattaa olla ero lehden
etusivun ja muiden sivujen välillä.

■ Positiivisesti konservatiivista

Kuten tunnettua, nykyään on syytä olla po-
liittisesti korrekti, PK. Kirjaimilla ei ole mitään
tekemistä taannoin markkinoilla olleen pu-
rukumerkin kanssa. Tai ehkä sittenkin,
Washingtonin konservatiivipiireissä PK-
terminologia näyttää nykyään venyvän ja
paukkuvan vähän miten vain. Seuraavat

esimerkit on poimittu *The Guardianin* asiaa
koskevasta raportista, opastukseksi kaikille
maailman pääkaupunkiin matkaaville:

No-interest loans: government loans to
big business that have no interest in paying
them back.

Infirmative action: cutting medicare.

Plight of the second homeless: concern of
those who lack a vacation home.

Poverty empowerment: the opportunity to
live in poverty without federal assistance.

Green movement: riding a Golf cart.

Leisure empowerment: laying off workers
as part of government and corporate down-
sizing.

Hyvää matkaa vaan, toivottaa Peilaaja.

NELJÄ TUHTIA TEEMANUMEROA.
KUSSAKIN 100 LUETTAVAA SIVUA.
NUORIA KIRJOITTAJIA.
TUOREITA AJATUKSIA.

SUOMI
1995

KULTTUURI JA YHTEISKUNTA.
MEDIAKRITIIKKI. PISTOJA
AJAN KRAMPPEIHIN.
TÄTÄ MAINOSTA PAREMPI
ON LEHTI ITSE.

95 mk vuosikerta. 90 mk kestotilaus (4 nroa).

Puh. 90-642 200, fax 90-642 202.

Irtonumerot 25 mk/kpl: Akateeminen, Libri
Academica, Kasvis, Suomalaiset kirjakaupat
kautta maan, kirjakahvilat. Kirjastoissa
tutustut Suomi-lehteen ilmaiseksi.